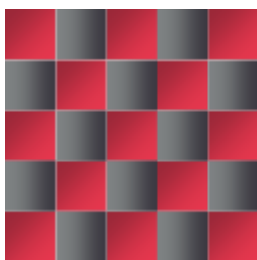

**Podsumowanie do *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+*
przyjętej uchwałą nr XXVIII/399/20
Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego
z dnia 21 grudnia 2020 r.**

wynikające z art. 55 ust. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r. poz. 2373 z późn. zm.)

**STRATEGIA
PRZYSPIESZENIA 2030+
Województwo
Kujawsko-Pomorskie**

Niniejszą informację opracowano zgodnie z art. 55 ust. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r. poz. 2373 z późn. zm.) dla dokumentu pn. *Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+* (dalej: *Strategia 2030+*).

Zgodnie z art. 55 ust. 3 ww. ustawy do przyjętego dokumentu załącza się pisemne podsumowanie zawierające uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych, a także informację, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione:

- ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko,
- opinie właściwych organów, o których mowa w art. 57 i 58,
- zgłoszone uwagi i wnioski,
- wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone,
- propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu.

1. Uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych

Strategia 2030+ zawiera konkretnie sformułowane: cel nadrzędny, cele główne, cele operacyjne, kierunki działań oraz projekty kluczowe. *Prognoza oddziaływania na środowisko* została przygotowana do ostatecznej wersji projektu *Strategii 2030+*. Opracowany projekt dokumentu ulegał wielokrotnym modyfikacjom i zmianom wynikającym w szczególności z przeprowadzonego procesu uspołecznienia oraz wniosków z wykonanej ewaluacji ex-ante. Generalnie kolejne wersje dokumentu były uzupełniane o nowe kierunki działań oraz o nowe projekty kluczowe. Jednocześnie kierunki działań były modyfikowane najczęściej przez poszerzenie ich zakresu.

Strategia 2030+ nie rozważa możliwych do realizacji rozwiązań alternatywnych. Poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko projekt był wynikiem kilkunastomiesięcznych intensywnych prac, począwszy od szerokiego uspołecznienia procesu tworzenia *Strategii 2030+*, przez prace 12 branżowych paneli eksperckich, konsultacje społeczne projektu dokumentu, spotkania terenowe (w powiatach) i środowiskowe, uwagi i wnioski partnerów społeczno-gospodarczych oraz radnych województwa, ewaluację ex-ante.

Strategia 2030+ zawiera bardzo szeroki wykaz planowanych do realizacji projektów kluczowych. Część z tych projektów to zadania rządowe przeniesione z planów, programów, strategii i polityk Rządu RP. Można domniemywać, że każdy z tego typu projektów został poddany analizie pod kątem możliwych rozwiązań alternatywnych i na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu *Strategii 2030+* nie było zasadne sugerowanie innego sposobu ich realizacji. Można jedynie rozważyć rozwiązania alternatywne polegające na odstąpieniu od realizacji planowanych przedsięwzięć np. od realizacji Centralnego Parku Inwestycyjnego w Dźwierznie czy dróg ekspresowych S5, S10 i S15. Informacje na ten temat znajdują się w rozdziale 4.3 *Prognozy oddziaływania na środowisko*. Jedynym projektem kluczowym w stosunku do którego *Strategia 2030+* sugeruje inny przebieg jest projekt nr 452. Budowa linii kolejowej dużych prędkości w ramach „Szprychy nr 1” o przebiegu zgodnym

z interesami województwa. Zgodnie z brzmieniem tego projektu proponowany przebieg tej „szprychy” przez teren województwa kujawsko-pomorskiego od granicy z województwem mazowieckim na północ od Wisły przez rejon Włocławka, Golubia-Dobrzynia, Wąbrzeźna i Grudziądz do granicy z województwem pomorskim, miałby zostać skorygowany w taki sposób aby przebiegać w pobliżu Torunia, Inowrocławia i Bydgoszczy. Obecny przebieg w projekcie rządowym nie przecina doliny Wisły na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego, zatem nie oddziałuje na cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 w dolinie Wisły. Prowadzi natomiast przez tereny urodzajnych gleb Pojezierza Dobrzyńskiego i Pojezierza Chełmińskiego, prowadzi przez dolinę Mieni, dolinę Drwęcy i dolinę Osy oraz co znamienne przez teren najmłodszego parku w województwie kujawsko-pomorskim – Parku Krajobrazowego Góry Łosiowe. Natomiast w przypadku wariantu o przebiegu zgodnym z interesem województwa należałoby rozpoznać w szczególności oddziaływania na: urodzajne gleby Kujaw, tereny zalesionych wydm Puszczy Bydgoskiej, dolinę Wisły i obszary Natura 2000, tereny zielonych pierścieni wokół Bydgoszczy i Torunia.

Ze względu na to, że realizacja *Strategii 2030+* będzie miała charakter prośrodowiskowy należy uznać, iż brak realizacji kierunków działań i projektów kluczowych spowoduje niekorzystne zmiany w środowisku bądź nie pozwoli na poprawę stanu środowiska.

Trudno natomiast wskazać cele, kierunki działań lub projekty kluczowe o znaczeniu wojewódzkim, stanowiące zadania własne Województwa, dla których można by zaproponować alternatywne rozwiązania mniej agresywne w stosunku do środowiska. Można tu wymienić wszystkie projekty drogowe i szynowe, tj. przebudowę dróg wojewódzkich, budowę obwodnic miast w ciągu dróg wojewódzkich, budowę drogi dojazdowej od przeprawy na stopniu wodnym Siarzewo w kierunku drogi krajowej nr 10, „Tramwaj Metropolitalny Bydgoszcz-Toruń”, powiatowe strefy rozwoju gospodarczego. Warto podkreślić, że szczegółową analizę oddziaływania na środowisko z rozpatrzeniem wariantów alternatywnych dla każdego planowanego projektu rozpatrzy ocena oddziaływania na środowisko danego przedsięwzięcia. Odstąpienie od realizacji niektórych „wojewódzkich” projektów kluczowych np. budowy obwodnicy Tucholi w ciągu dróg wojewódzkich spowodowałby oczywiście mniejszy wpływ na przyrodę, ale w dalszym ciągu potęgowałyby się uciążliwości dla ludzi (a przecież człowiek jest także elementem środowiska) i powietrza (emisje spalin, hałas w mieście).

Z powyższych względów *Prognoza oddziaływania na środowisko* zawiera działania minimalizujące i rekompensujące negatywne oddziaływanie projektów kluczowych na środowisko w formie zaleceń i rekomendacji. Do działań mających najbardziej niekorzystny wpływ na środowisko należą przede wszystkim inwestycje prowadzące do rozwoju systemów transportowych i przestrzeni służących gospodarce, tj. budowa dróg ekspresowych, dróg krajowych i wojewódzkich, budowa obwodnic, budowa kolei dużych prędkości, budowa węzłów logistycznych, platformy multimodalnej, tramwaju metropolitalnego, stref inwestycyjnych, stopnia wodnego na Wiśle. Do najważniejszych projektów kluczowych znacząco oddziałujących na środowisko zaliczono przede wszystkim: budowę stopnia wodnego na Wiśle w Siarzewie, budowę Centralnego Parku Inwestycyjnego w Dźwierznie, budowę węzłów logistycznych i przeładunkowych, budowę drogi dojazdowej od przeprawy na stopniu wodnym Siarzewo w kierunku do drogi krajowej nr 10, budowę nowych przepraw mostowych na Wiśle we Włocławku, w Fordonie/Strzyżawie, w rejonie Solca Kujawskiego – Czarnowa oraz w Toruniu, budowę linii kolejowej dużych prędkości w ramach „Szprychy nr 1”, budowę linii kolejowej na odcinku Golub-Dobrzyń – Rypin, budowę dróg ekspresowych S5, S10 i S15, realizację „Kujawsko-Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej”, wyznaczenie nowego przebiegu Międzynarodowej Drogi Wodnej na odcinku

Odra – Wiśła. *Prognoza oddziaływania na środowisko* wskazuje, że realizując zaproponowane w *Strategii 2030+* przedsięwzięcia należy podjąć działania zapobiegające ich negatywnemu oddziaływaniu na środowisko. Należy dążyć do unikania wyznaczania przebiegu inwestycji przez tereny o urozmaiconej rzeźbie, ograniczyć wyrównywanie powierzchni i budowę nasypów ziemnych podczas przejść np. przez doliny rzeczne, projektować nowe inwestycje liniowe i punktowe w taki sposób, aby nie doprowadziły do powstania negatywnych dominant krajobrazowych i wpisywały się w krajobraz otoczenia oraz uwzględniać występowanie gleb klas bonitacyjnych I-III i obszarów leśnych przy wyznaczaniu nowego przebiegu inwestycji. Ponadto zaleca się podjęcie działań na rzecz kompensacji przyrodniczej. Przede wszystkim wskazuje się na nowe nasadzenia lasów w miejscu zadrzewień zniszczonych i odtwarzanie zdegradowanych siedlisk przyrodniczych. Prowadząc prace nad nowymi inwestycjami należy uwzględniać tworzenie systemów małej retencji i nawodnień przy wykorzystaniu istniejących zasobów wodnych.

2. Ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko

Prognoza oddziaływania na środowisko jest opracowaniem pomocniczym, które ma na celu uzmysłowienie społeczeństwu, organom opiniującym projekt dokumentu, organowi przyjmującemu dokument, jakie skutki dla środowiska przyniesie jego realizacja. *Prognoza oddziaływania na środowisko* określa oddziaływania o największym stopniu zagrożeń tzw. „znaczące”, które mogą wywoływać trwałe i nieodwracalne zmiany. Z tego względu *Prognoza oddziaływania na środowisko* proponuje rozwiązania zapobiegające, ograniczające i kompensujące zagrożenia.

Zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w *Prognozie oddziaływania na środowisko* uzgodniono z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Bydgoszczy (pismo z dnia 13 maja 2020 r., znak: WOO.410.61.2020.KB) oraz z Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Bydgoszczy (pismo z dnia 8 maja 2020 r., znak: NNZ.9022.1.154.2020). Z wymienionych pism wynika, iż *Prognoza oddziaływania na środowisko* projektu *Strategii 2030+* powinna zostać sporządzona zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, przedstawiając w szczególności zagadnienia:

1. metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy, w szczególności informacje dotyczące pochodzenia danych na temat środowiska przyrodniczego,
2. istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie,
3. analizę wpływu realizacji ustaleń projektu na środowisko przyrodnicze, w tym na obszary chronione, a także korytarze migracji, w szczególności wyznaczone przez Instytut Biologii Ssaków Polskiej Akademii Nauk oraz zintegrowany system przyrodniczy mający zapewnić ciągłość między obszarami chronionymi,
4. rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu,
5. analizę oddziaływań skumulowanych na przyrodę, w szczególności w przypadku planowania wzrostu wykorzystania energetyki odnawialnej pochodzącej z wiatru, wody, czy też dopuszczenia realizacji wielkoobszarowych farm fotowoltaicznych,

6. rozwiązania alternatywne do rozwiązań zwartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru dla inwestycji mogących negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000,
7. stan środowiska na obszarach objętych znaczącym oddziaływaniem – wskazanie ekologicznych obszarów problemowych regionu, takich jak tereny gdzie niedotrzymane są standardy jakości środowiska,
8. analizę i ocenę ustaleń dokumentu przez pryzmat priorytetów i celów ekologicznych województwa, w tym dotyczących energetyki, transportu, infrastruktury, w zakresie oddziaływań na środowisko, z uwzględnieniem zależności między poszczególnymi elementami środowiska i oddziaływania między nimi,
9. omówienie założeń projektu w odniesieniu do celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) oraz jednolitych części wód podziemnych (JCWPd),
10. analizę zmian klimatycznych oraz negatywnych skutków z nich wynikających dla terenu opracowania (omówienie założeń dokumentu w kontekście adaptacji i mitygacji do zmian klimatu), w tym:
 - a) rozważanie, jaki wpływ może mieć realizacja ustaleń dokumentu na klimat i powiązaną często ze zmianami klimatycznymi różnorodność klimatyczną,
 - b) przeanalizowanie, czy skutki wynikające ze zmian klimatu mogą mieć znaczący wpływ na postanowienia przedmiotowego dokumentu, uwzględniając przy tym ekstremalne sytuacje klimatyczne, które albo negatywnie wpłyną na realizację i zawartość dokumentu albo przyczynią się do pozytywnego oddziaływania na różnorodność biologiczną i inne aspekty środowiskowe,
 - c) wskazanie możliwych rozwiązań alternatywnych, których realizacja wpłynęłaby na złagodzenie zmian klimatu,
 - d) omówienie w jakim stopniu dokument wzmacnia cele strategiczne i priorytetowe działań na rzecz walki ze zmianami klimatu i utratą różnorodności biologicznej,
11. oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe, stałe i chwilowe, pozytywne i negatywne, na zdrowie i życie ludzi oraz środowisko wodne.

Przy sporządzeniu *Prognozy oddziaływania na środowisko* zastosowano głównie metody opisowe, polegające na analizie i ocenie stanu środowiska oraz identyfikacji istniejących i potencjalnych konfliktów środowiskowych. Oceniono potencjalny znaczący wpływ realizacji ustaleń *projektu Strategii 2030+* na środowisko z uwzględnieniem różnorodności biologicznej, ludzi, zwierząt, roślin, powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych i podziemnych, powierzchni ziemi, zasobów naturalnych i zabytków. Analizy dokonano na dwóch płaszczyznach: bardziej ogólnej polegającej na ocenie ustalonych w projekcie dokumentu pięciu celów głównych i dwudziestu ośmiu celów operacyjnych, jak również bardziej szczegółowej polegającej na ocenie możliwych do identyfikacji przestrzennej projektów kluczowych i ich wpływie na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego, i środowiska jako całości.

Dokonano identyfikacji potencjalnych konfliktów wynikających z ustaleń projektu dokumentu, a obszarowymi formami ochrony przyrody: obszarami Natura 2000, parkami krajobrazowymi, obszarami chronionego krajobrazu i rezerwatami przyrody. Analizie zostały poddane także możliwe kolizje planowanych przedsięwzięć z: korytarzami ekologicznymi, parkami krajobrazowymi, obszarami chronionego krajobrazu, rezerwatami przyrody, obszarami Natura 2000, głównymi zbiornikami wód

podziemnych, jednolitymi częściami wód zagrożonymi nieosiągnięciem celów środowiskowych, glebami o wysokiej przydatności rolniczej oraz z obszarami leśnymi. Wyniki analiz i ocen zostały przedstawione w formie graficznej w postaci zestawu rycin będących uzupełnieniem części tekstowej.

Uwzględniono stan i zagrożenia środowiska w zakresie poszczególnych elementów środowiska oraz dokonano analizy dotychczasowych zagrożeń środowiska i zmian stanu środowiska na obszarze województwa i w jego bezpośrednim otoczeniu w ostatnich latach. Uwzględniono specyfikę obszaru województwa kujawsko-pomorskiego, w tym przeważające rolnicze użytkowanie gruntów, nierównomierne rozmieszczenie kompleksów leśnych, sieć osadniczą, w tym przeważającą zabudowę o charakterze rozproszonym, istniejący układ komunikacyjny oraz jego zmiany w ostatnich latach.

W *Prognozie oddziaływania na środowisko* przyjęto założenie, że wszystkie przewidziane w projekcie *Strategii 2030+* projekty kluczowe będą realizowane przy spełnieniu wymagań odnośnie standardów środowiskowych przy zastosowaniu najlepszych dostępnych technik BAT. W przypadku projektów kluczowych zawierających przedsięwzięcia mogące zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko przeprowadzane będą odrębne postępowania w zakresie oceny oddziaływania na środowisko. Warto zaznaczyć, że dla części projektów kluczowych na obecnym etapie niemożliwe lub bardzo trudne jest ich zlokalizowanie w przestrzeni.

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii 2030+ w pierwszej części zawiera ocenę stanu środowiska województwa. Województwo kujawsko-pomorskie jest średniej wielkości regionem o przeważającym rolniczym sposobie użytkowania gruntów. Duże powierzchnie na Kujawach, Pojezierzu Chełmińskim i Dobrzyńskim oraz Krajeńskim zajmują bardzo urodzajne gleby. Lasy zajmują tylko około 24% powierzchni województwa czyli około 10% mniej niż średnia dla Polski. Sieć osadnicza województwa jest równomiernie rozmieszczona, a dwie stolice regionu znajdują się w jego centralnej części. Obszar województwa odznacza się jednak wysokimi walorami przyrodniczymi, krajobrazowymi i historyczno-kulturowymi, które są prawnie chronione w 94 rezerwatach przyrody, 10 parkach krajobrazowych, 31 obszarach chronionego krajobrazu, 44 obszarach Natura 2000. Ponadto ustanowiono wiele pomników przyrody i użytków ekologicznych. Na terenie województwa znajdują się bogate zasoby kopalin: soli kamiennej, wapieni i margli, piasków i żwirów, węgla brunatnego oraz wód leczniczych i termalnych.

Probleмами środowiskowymi województwa są przede wszystkim: zanieczyszczenie powietrza, wysoki poziom hałasu, niezadowalająca jakość wód i zagrożenie suszą oraz chaotyczny rozwój zabudowy wokół dużych miast. Zagrożenia te powodują negatywne oddziaływania na człowieka (pyły, hałas), na gospodarkę rolną (susza), na rośliny, zwierzęta i korytarze ekologiczne (ekspansja zabudowy). Bardzo dużym problem województwa jest zły stan powietrza wynikający z tzw. „niskiej emisji” powodowanej przez domowe piece grzewcze i lokalne kotłownie węglowe. Bardzo szkodliwe dla zdrowia ludzi są pyły oddziałujące na drogi oddechowe oraz rakotwórcze benzopireny. Nakłada się na to emisja spalin z pojazdów. Emitorami hałasu są drogi o bardzo dużym natężeniu ruchu. Zjawisko to jest odczuwalne najbardziej w dużych miastach, ale także i mniejszych miastach oraz wsiach nie posiadające obwodnic, przez które prowadzą główne drogi. Hałas emitują także linie kolejowe, tramwajowe i zakłady przemysłowe. Zagrożenie dla zasobów przyrodniczych stanowią nowe inwestycje komunikacyjne (drogowe i kolejowe) i infrastrukturalne (linie wysokiego napięcia) oraz zabudowa. Dużym problemem są skażenia terenów po byłych zakładach przemysłowych np. „Zachem” w Bydgoszczy. Województwo kujawsko-pomorskie odznacza się dobrze zorganizowaną gospodarką odpadami z jedną z nielicznych w Polsce nowoczesną spalarnią odpadów w Bydgoszczy oraz wysokim udziałem produkcji energii ze

źródeł odnawialnych (dzięki elektrowniom wodnym, z których elektrownia we Włocławku jest jedną z największych w kraju (4 miejsce), energii z siły wiatru oraz dynamicznie rozwijającej się energetyce słonecznej). Na bardzo wysokim poziomie w województwie jest realizowana edukacja ekologiczna.

W *Strategii 2030+* znajduje się bogaty zestaw celów – z podziałem na cele główne (5 celów) i cele operacyjne (łącznie 28 celów), kierunków działań (łącznie 221 kierunków) oraz projektów kluczowych (łącznie 134 projekty). Realizacja dokumentu ma służyć szeroko rozumianemu rozwojowi województwa: społecznemu, gospodarczemu, środowiskowemu.

Generalnie *Strategia 2030+* ma na celu dalszą poprawę warunków kształcenia i wychowania, ukształtowania zdrowego, aktywnego i zamożnego społeczeństwa, stworzenie warunków dla konkurencyjnej gospodarki, zwiększenie dostępności przestrzeni, poprawę jakości środowiska przyrodniczego i kulturowego, rozwój transportu, w tym multimodalnego, rozwój odnawialnych źródeł energii, zmniejszenia zagrożenia suszą, rozwój cyfryzacji, odporność na zmiany klimatu, zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańców.

Realizacja celów *Strategii 2030+* będzie odbywała się przy pomocy nakreślonych kierunków działań, poprzez liczne projekty kluczowe z wielu dziedzin działalności oraz programy rozwoju i polityki województwa.

W *Prognozie oddziaływania na środowisko* dokonano oceny przewidywanych oddziaływań na środowisko na dwóch płaszczyznach. W ujęciu ogólnym oceniono w jaki sposób na środowisko wpłynie realizacja założonych celów *Strategii 2030+*. Natomiast w ujęciu szczegółowym dokonano oceny w jaki sposób na poszczególne elementy środowiska wpłynie realizacja wszystkich planowanych projektów kluczowych. Analiza oddziaływania objęła następujące elementy środowiska: Naturę 2000, różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne – z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

Ocena realizacji celów polegała na ocenie oddziaływania na środowisko celów głównych sformułowanych w *Strategii 2030+* i przyporządkowanych im celów operacyjnych. Przyjęte w *Strategii 2030+* cele główne i cele operacyjne w różnym stopniu będą oddziaływać na środowisko. W celach mających charakter społeczny i edukacyjny oddziaływanie to będzie głównie pozytywne na ludzi, neutralne w stosunku do pozostałych elementów środowiska. Natomiast przy realizacji celów związanych z planowaną różnego rodzaju działalnością inwestycyjną należy przewidywać negatywne oddziaływanie na niektóre elementy środowiska. Cel główny *Skuteczna edukacja* będzie służył zapewnieniu wysokiej jakości kształcenia. Lepiej wykształcone społeczeństwo, to także społeczeństwo świadome problemów ekologicznych i bardziej wrażliwe na problemy środowiskowe. Można zatem przewidywać, że rozwój edukacji, w tym również edukacji ekologicznej przyniesie poprawę jakości środowiska. Cel główny *Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo* pozwoli na większą aktywność społeczeństwa w sferze kulturalnej ale i także sportowo-rekreacyjnej, jak również na rozwój społeczeństwa obywatelskiego. Tym samym jego realizacja przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców województwa. Nie będzie negatywnie oddziaływać na inne elementy środowiska. Cel główny *Konkurencyjna gospodarka* ma na celu rozwój szeregu gałęzi gospodarczych, w szczególności wykorzystujących potencjały regionu. Rozwój gospodarczy województwa przyczyni się do poprawy sytuacji społeczno-ekonomicznej, a tym samym osiągnięcia celu nadrzędnego zakładanego w *Strategii 2030+*, tj. poprawy poziomu i jakości życia mieszkańców regionu, jednak może spowodować negatywne oddziaływanie na niektóre zasoby środowiska: wodę powietrze, powierzchnię ziemi,

zasoby naturalne. Cel główny *Dostępna przestrzeń i czyste środowisko* zakłada podjęcie szeregu różnorodnych działań inwestycyjnych, które będą oddziaływać pozytywnie lub negatywnie na poszczególne elementy środowiska. Stopień oddziaływania zależny będzie od miejsca lokalizacji inwestycji, jej charakteru i zasięgu. Ze względu na fakt, że nie wszystkie planowane inwestycje posiadają rozstrzygnięcia lokalizacyjne, czasami wskazanie rzeczywistych znaczących oddziaływań na poszczególne elementy środowiska będzie trudne do przeprowadzenia. Najlepszym przykładem różnych aspektów oddziaływania na środowisko jest budowa nowych dróg i obwodnic drogowych miast. Z jednej strony powstanie nowe źródło hałasu, nastąpi ubytek zasobów środowiska przykładowo w postaci gleb, lasów, zadrzewień, oczek wodnych, nastąpi ingerencja w korytarze ekologiczne. Nowe obiekty mostowe mogą pogorszyć jakość krajobrazu i ingerować w obszary Natura 2000. Z drugiej zaś strony „wyprowadzenie” ruchu pojazdów z miast (głównie ciężkiego ruchu tranzytowego) pozwoli na zmniejszenie uciążliwości w obrębie centrów miast, poprawią się warunki akustyczne, ustąpi emisja spalin, ustąpią drgania, które zagrażały budynkom (też zabytkowym). Cel główny *Spójne i bezpieczne województwo* pozwoli na stworzenie sprawnie funkcjonującego województwa, spójnego społecznie i gospodarczo, o zintegrowanej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Planowane działania organizacyjne, edukacyjne, promocyjne nie pogorszą walorów środowiskowych, a pozytywnie będą oddziaływać na ludzi.

Drugim etapem oceny wpływu na środowisko była analiza planowanych projektów kluczowych. Szczegółowo przeanalizowano wszystkie 134 projekty kluczowe. Stwierdzono, że część z nich ma charakter typowo inwestycyjny, natomiast część to zadania społeczne o tzw. „miękkim” charakterze. Nie będą one negatywnie oddziaływać na przyrodnicze i zasobowe elementy środowiska, ale będą pozytywnie wpływać na ludzi – na ich jakość życia. Natomiast projekty inwestycyjne będą w większości negatywnie oddziaływać na środowisko. Stopień tego oddziaływania przeważnie będzie mały lub umiarkowany.

Do najważniejszych projektów kluczowych znacząco oddziałujących na środowisko zaliczono przede wszystkim budowę stopnia wodnego na Wiśle w Siarzewie. Skala inwestycji spowoduje ogromną ingerencję w obecny stan terenu, a budowa stopnia wodnego wiązać się będzie ze zniszczeniem obecnych siedlisk, ingerencją w teren linii brzegowej i w dno koryta rzeki. Projektem kluczowym o wielkopowierzchniowym zasięgu będzie budowa Centralnego Parku Inwestycyjnego w Dźwierznie, zlokalizowanego niedaleko Chełmży obok autostrady A1. Jako przedsięwzięcie realizowane na terenach dotychczas niezainwestowanych będzie generować znaczne negatywne skutki dla środowiska. W ramach tworzenia terenu inwestycyjnego będą przeprowadzane prace ingerujące w powierzchnię ziemi, niszcząc tym samym zasób gleb dobrej jakości. Ponadto istotny wpływ na środowisko będą wywierały nowe inwestycje drogowe i szynowe. Powstaną nowe przedsięwzięcia o tzw. „liniowym” charakterze często na terenach dotychczas stanowiących powierzchnie aktywne przyrodniczo. Pojawią się nowe źródła emisji spalin i hałasu. Nastąpi ubytek lasów, zadrzewień i gleb. Powstaną nowe zagrożenia dla zasobów wodnych i walorów krajobrazowych. Utrudnione zostaną warunki migracji zwierząt. Jednak z pewnością w celu minimalizacji negatywnych oddziaływań przedsięwzięcia te będą realizowane z maksymalnym poszanowaniem zasobów i walorów środowiska. Analiza wariantowa pozwoli wybrać taką lokalizację inwestycji bądź taki jej przebieg, aby oddziaływania negatywne były możliwie jak najmniejsze. Dla niektórych inwestycji zaplanowane będą działania kompensacyjne np. odtwarzanie utraconych siedlisk. Budowane będą przejścia dla zwierząt. Zapewniona będzie retencja wód opadowych. Tworzone będą nowe formy zieleni – pasy zieleni izolacyjnej, nowa zieleń urządzona.

Biorąc pod uwagę bardzo ważny aspekt społeczny i gospodarczy planowanych projektów kluczowych, zdając sobie sprawę z ich oddziaływania na środowisko, zaproponowano w prognozie sposoby minimalizowania negatywnych oddziaływań realizacji projektów kluczowych w formie wniosków, postulatów i rekomendacji. Mają one na celu zwrócenie uwagi na potencjalne zagrożenia, wskazanie czynników ważnych dla wyboru optymalnego dla środowiska wariantu realizacyjnego i doboru działań minimalizujących i rekompensujących negatywne oddziaływania.

Realizując zaproponowane w *Strategii 2030+* przedsięwzięcia należy podjąć działania zapobiegające ich negatywnemu oddziaływaniu na środowisko. Należy dążyć do unikania wyznaczania przebiegu inwestycji przez tereny o urozmaiconej rzeźbie, ograniczyć wyrównywanie powierzchni i budowę nasypów ziemnych podczas przejść np. przez doliny rzeczne, projektować nowe inwestycje liniowe i punktowe w taki sposób, aby nie doprowadziły do powstania negatywnych dominant krajobrazowych i wpisały się w krajobraz otoczenia oraz uwzględniać występowanie gleb klas bonitacyjnych I-III i obszarów leśnych. Ponadto zaleca się podjęcie działań na rzecz kompensacji przyrodniczej. Przede wszystkim wskazuje się na nowe nasadzenia lasów w miejscu zadrzewień zniszczonych i odtwarzanie zdegradowanych siedlisk przyrodniczych. Prowadząc prace nad nowymi inwestycjami należy uwzględniać tworzenie systemów małej retencji i nawodnień przy wykorzystaniu istniejących zasobów wodnych.

Strategia 2030+ mając charakter bardzo prospołeczny i progospodarczy, bardzo duży nacisk kładzie na poszanowanie zasobów i walorów środowiska. Można przewidywać, że planowane działania inwestycyjne będą realizowane z uwzględnieniem zasobów środowiska i z możliwie jak najmniejszą ingerencją w te zasoby. Z drugiej zaś strony *Strategia 2030+* kreuje nowe wyzwania i nowe projekty mające na celu powstrzymanie narastających zagrożeń środowiska i prowadzących do poprawy jego stanu. Należy tu wymienić: przeciwdziałanie postępującym zmianom klimatu i zaplanowanie opracowania i wdrażania wojewódzkiego *Programu adaptacji do zmian klimatu dla województwa kujawsko-pomorskiego* oraz *Programu rozwoju retencji dla celów rolniczych i środowiskowych w województwie kujawsko-pomorskim*. Są tu bardzo ważne lecz trudne wyzwania, jednak ich efektem może być zarówno powstrzymanie największych obecnie zagrożeń oraz możliwe do uzyskania kompleksowe korzyści zarówno środowiskowe, jak i społeczne oraz gospodarcze.

W wyniku sporządzenia *Prognozy oddziaływania na środowisko* nie było potrzeby dokonywania zmian w treści *Strategii 2030+*.

3. Opinie właściwych organów

Projekt *Strategii 2030+* wraz z *Prognozą oddziaływania na środowisko* został zaopiniowany przez:

- Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy – pismem znak NNZ.9022.1.446.2020 z dnia 25 listopada 2020 r. – opinia pozytywna z adnotacją, iż realizacja ustaleń *Strategii 2030+* wpłynie korzystnie na środowisko, w tym zdrowie i warunki życia ludzi,
- Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy – pismem znak WOO.410.345.2020.KB z dnia 3 grudnia 2020 r. – opinia pozytywna z adnotacją, iż ustalenia *Strategii 2030+* są zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju.

4. Zgłoszone uwagi i wnioski

Zgodnie z art. 29 i 30 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko w proces przygotowania *Strategii 2030+* od samego początku zaangażowane były wszystkie zainteresowane środowiska, w tym mieszkańcy województwa.

W dniu 18 maja 2020 r. Zarząd Województwa podał do publicznej wiadomości informację o przystąpieniu do sporządzenia *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+*, przyjęciu przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego w dniu 16 grudnia 2019 r. uchwały nr XII/266/19 w sprawie określenia zasad, trybu i harmonogramu opracowania *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku* oraz o podjęciu przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego w dniu 13 maja 2020 r. uchwały nr 18/752/20 w sprawie przyjęcia *Założeń Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+*. Uwagi i wnioski do dokumentu *Założeń Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+*, w wyznaczonym terminie (18 maja – 9 czerwca 2020 r.), złożył jeden podmiot – Urząd Miasta Torunia.

Zgłoszone uwagi (łącznie 37 uwag) dotyczyły m.in.: kształtu nowej polityki terytorialnej, w tym określenia zasięgu miejskich obszarów funkcjonalnych Bydgoszczy i Torunia, wspierania działalności kulturalnych i infrastruktury służącej kulturze, ochrony i konserwacji zabytków (w tym ochrony i promocji Zespołu Staromiejskiego w Toruniu wpisanego na listę UNESCO), wspierania kujawsko-pomorskich rodzin oraz ochrony zdrowia (zwłaszcza w kontekście starzejącego się społeczeństwa).

Bardzo dużo uwagi poświęcono również zagadnieniu edukacji, zwłaszcza w aspekcie podnoszenia kompetencji językowych, rozwoju systemów stypendialnych dla uczniów, promowania idei samorozwoju i uczenia się przez całe życie, współpracy szkół z pracodawcami, poprawy bezpieczeństwa w szkołach oraz bazy infrastrukturalnej w placówkach oświatowych.

Ważnym tematem poruszonym w uwagach był również rozwój przestrzeni inwestycyjnych i biurowych, pozyskiwanie dla gospodarki regionu przedsiębiorstw działających w sektorach wysokich technologii oraz wspieranie działań networkingowych pomiędzy przedsiębiorcami, nauką i samorządem. Wskazywano również na konieczność zapisu w dokumencie *Strategii 2030+* kluczowej roli Torunia w budowaniu konkurencyjności województwa.

Ponadto zwrócono uwagę na konieczność budowania sieciowego produktu turystycznego i rekreacyjnego z wykorzystaniem potencjału Wisły oraz rozwijania i unowocześniania infrastruktury turystycznej, w tym służącej mieszkańcom Torunia.

Znaczna część uwag dotyczyła transportu tj. przywrócenia transportu wodnego na drodze wodnej E 40, poprawy dostępności kolejowej i drogowej Torunia oraz jego drogowej spójności wewnętrznej, integracji komunikacyjnej Bydgoszczy i Torunia (m.in. za pomocą tramwaju regionalnego), rozwoju inteligentnych systemów transportowych. Poruszono również wątek dotyczący przeciwdziałania suszy, retencji wody w miastach i na obszarach wiejskich, budowy stopnia wodnego w Siarzewie, poprawy stanu czystości wód, ograniczania emisji zanieczyszczeń do atmosfery, promocji odnawialnych źródeł energii i wspierania kompleksowej gospodarki odpadami oraz rozwoju zielono-niebieskiej infrastruktury w miastach.

Na koniec stwierdzono, że istnieje potrzeba utworzenia jednej dla całego województwa grupy lobbingującej na rzecz realizacji najważniejszych inwestycji w regionie.

Większość zgłoszonych uwag została uznana za zasadne i została szczegółowo przeanalizowana na późniejszym etapie prac – w trakcie przygotowywania projektu *Strategii 2030+*.

W dniach od 27 lipca – do 3 września 2020 r. trwały konsultacje społeczne projektu *Strategii 2030+*. Do udziału w tym procesie zaproszono szerokie grono osób oraz instytucji, a w szczególności przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, partnerów społecznych i gospodarczych oraz mieszkańców województwa.

Uwagi, wnioski i opinie zgłosiło 107 wnioskodawców, którzy przekazali łącznie 763 uwagi (z czego 680 uwag zgłosiły podmioty, 19 wniosków skierowały osoby publiczne, natomiast 64 – osoby prywatne).

Spośród otrzymanych wniosków w całości lub częściowo uwzględniono 338, a nie uwzględniono 425. Wśród wniosków nieuwzględnionych, znaczną część stanowiły wnioski dotyczące wprowadzenia zagadnień już obecnych w projekcie (było ich około 70). Podobna była liczba uwag, które miały charakter komentarza do treści zawartych w dokumencie. Ponadto kilkadziesiąt wniosków nie odnosiło się do dokumentu *Strategii 2030+*, natomiast komentowały one lub stanowiły postulaty do procesu prowadzenia polityki rozwoju województwa. Około 40 wniosków zostało skierowanych do dokumentu *Założeń Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+*, a więc formalnie nie mogły być one rozpatrzone jako wnioski do konsultowanego projektu *Strategii 2030+*. Nie uwzględniono także wniosków, które miały stricte lokalny charakter (około 30) – dotyczyły działań (najczęściej inwestycji) istotnych w skali danej gminy lub kilku sąsiednich gmin. Dlatego też, choć łączna liczba wniosków, które nie zostały uwzględnione może się wydawać bardzo duża, poprawnie sformułowane wnioski merytoryczne, które nie zostały uwzględnione ze względu na odmienną od proponowanej koncepcję lub instrumenty rozwoju województwa – nie są zbyt liczne i stanowią tylko część ogółu nieuwzględnionych wniosków (znacznie poniżej 200).

Zakres formułowanych uwag, wniosków i opinii zgłoszonych podczas konsultacji był szeroki i obejmował w największym stopniu problemy związane z kluczowymi kierunkami obsługi transportowej województwa oraz jego dostępnością zewnętrzną. Poruszano np. kwestie związane z drogami S10 i S5, budową obwodnic w ciągu dróg krajowych nr 15 i 25, a także modernizacji linii kolejowych. Postulowano przywrócenie ruchu pasażerskiego na linii 281 na odc. Nakło n. Notecią – Chojnice oraz linii 27 na odcinku (Toruń – Lipno – Skępe – granica województwa). Podnoszono kwestie przywrócenia połączeń na linii nr 356 (Bydgoszcz Główna – Kcynia – granica województwa), a także przebudowy drogi krajowej nr 80. Poruszano również problemy związane z obciążeniem transportowym dróg, tj. występującą kongestią transportową. Szczególnie istotnym, często poruszonym problemem okazała się dostępność komunikacyjna powiatów sępoleńskiego, włocławskiego i lipnowskiego. Nawiązywano do możliwości realizacji modelu transportowego 60/90 zakładającego dojazd do stolic województwa z miast powiatowych w 60 minut, a także z dowolnych miejscowości w 90 minut. Podkreślano potrzebę podjęcia prac na rzecz trasowania a docelowo realizacji nowych odcinków linii kolejowych – z Chełmna w kierunku Unisławia, z Kowalewa Pomorskiego w kierunku Rypina oraz z Bydgoszczy przez Koronowo do Tucholi oraz w kierunku Więcborka i Sępólna Krajeńskiego. Podkreślono również wpływ pandemii covid-19 na zakres i częstość realizowanych połączeń transportu zbiorowego.

Poruszano także problematykę związaną z realizacją projektów kluczowych, w tym zwłaszcza dużych inwestycji infrastrukturalnych: „tramwaju metropolitalnego”, przeprawy mostowej w rejonie Solec Kujawski – Czarnowo, budowy Węzła Logistycznego Bydgoszcz składającego się z platformy kolejowo-drogowej w Emilianowie oraz portu przeładunkowego na Wiśle. Nawiązano także do dynamicznie zachodzących zmian klimatycznych i w związku z tym konieczności kaskadyzacji Dolnej Wisły, a także szczególnie priorytetowej inwestycji: budowy stopnia wodnego Siarzewo. Duże zainteresowanie wzbudziła również lokalizacja i ocena potencjałów planowanego Centralnego Parku Inwestycyjnego w Dźwierznie, a także konfrontacja z dotychczas posiadanymi już strefami gospodarczymi, zwłaszcza największymi – Brzeską Strefą Gospodarczą i Bydgoskim Parkiem Przemysłowo-Technologicznym. Poruszany był wątek skażenia terenu po zakładach Zachem w Bydgoszczy. Zaproponowano także nowe inwestycje takie jak port rzeczny we Włocławku, most we Włocławku, czy też drugi most na Wiśle w Fordonie.

Duże zainteresowanie budziły założenia polityki terytorialnej w perspektywie finansowej 2021-2027. Odnoszono się do przyszłej formy współpracy samorządów, jej zasięgu i charakteru w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Szczególne zainteresowanie wzbudzały także zagadnienia związane z wyznaczeniem zasięgu terytorialnego miejskich obszarów funkcjonalnych miast wojewódzkich. Poruszane były również zagadnienia współpracy w ramach obszarów funkcjonalnych miast średnich. Odnoszono się również do prezentowanego *Modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2030*, a szczególnie (poza polityką terytorialną) do przedstawionych w ramach niego kluczowych elementów budujących potencjał ponadregionalny i przewagi konkurencyjne województwa. Zainteresowanie wzbudziły również zapisy dotyczące zaproponowanego kierunku rozwoju *Zmiany podziału administracyjnego na poziomie gmin w celu optymalizacji realizacji zadań własnych samorządów lokalnych oraz wzmocnienia potencjału rozwojowego obszarów lokalnych* w ramach celu operacyjnego *Współpraca dla rozwoju regionu*, który dotyczy funkcjonowania, zarządzania i finansowania par gmin tzw. „obwarzankowych”, tj. miejskich i wiejskich mających siedziby w tym samym mieście. Już w trakcie trwania konsultacji podjęto decyzję (zgodną z oczekiwaniami wszystkich wypowiedzających się w tej sprawie samorządów) o rezygnacji z podtrzymywania tego kierunku w finalnej wersji *Strategii 2030+*.

Uwagi dotyczyły także spraw związanych z rynkiem pracy, niedoborem kadry inżynierskiej oraz medycznej. Konieczne staje się wspieranie regionalnych uczelni oraz stworzenie silnego wizerunku konkurencyjnego województwa jako przyciągającego studentów. Podkreślić należy bardzo duże zaangażowanie szkół wyższych w dyskusje dotyczące rozwoju województwa i deklarowaną świadomość konieczności i wolę realizacji procesów zmian w zakresie charakteru kształcenia. Środowiska gospodarcze biorące udział w konsultacjach podkreślały dobre perspektywy współpracy z uczelniami z terenu województwa w zakresie kształcenia kadr i badań mających na celu wdrożenia nowych rozwiązań. Podnoszono również kwestie statusu Uczelni Badawczej i korzystne perspektywy z tego faktu wynikające.

Odnoszono się również do rolnictwa, przetwórstwa i obszarów wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego. Uczestnicy konsultacji zgodnie podzielali pogląd o bardzo dużym potencjale rolno-spożywczym województwa i jako właściwe oceniali jego postrzeganie w kategoriach jednego z najważniejszych potencjałów. Podkreślono konieczność budowania postaw konsumenckich wśród mieszkańców województwa w ramach rozwoju zrównoważonego. Zaakcentowano także potrzebę wdrażania rozwoju zrównoważonego na obszarach chronionych, ich przydatności gospodarczej i walorów środowiskowych.

Istotny oddźwięk mają także zachodzące przemiany demograficzne definiujące potrzeby zmian w polityce senioralnej. W związku z tym zauważa się problematykę docierania do osób samotnych i wykluczonych, a także funkcjonowania dziennych domów pobytu. Podnoszono również sprawę wszelkich zagadnień związanych z opieką senioralną i aktywizacją ludności starszej w dokumencie. Za bardzo istotne zagadnienie uznano dostępność opieki zdrowotnej dla ludności starszej.

Uzyskane w toku konsultacji uwagi i wnioski w zdecydowanej większości miały wydźwięk pozytywny oraz charakter uzupełniający wobec już proponowanych rozwiązań. Nie negowano idei przyspieszenia rozwoju województwa, jak też fundamentalnych założeń tego przyspieszenia.

Sprawozdanie z przebiegu i wyników konsultacji społecznych projektu Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ wraz z załącznikami dostępne jest na stronie: www.kujawsko-pomorskie.pl (w zakładce: Rozwój regionalny/Planowanie strategiczne i przestrzenne/Konsultacje projektu Strategii 2030).

5. Wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko

Z uwagi na geograficzne położenie województwa kujawsko-pomorskiego w środkowej części kraju i znacznych odległości od granic Rzeczypospolitej Polskiej, nie wystąpiła konieczność przeprowadzenia postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko ustaleń *Strategii 2030+* (województwo nie ma charakteru przygranicznego).

6. Propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu

W *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+* założono, że efekty jej realizacji będą monitorowane na dwóch poziomach: pierwszy odnosić się będzie do wskaźników stanu rozwoju województwa, drugi natomiast do oceny stanu realizacji projektów kluczowych. Monitoring wskaźników rozwoju województwa ma na celu sprawdzenie, czy procesy rozwojowe w przestrzeni województwa zachodzą w odpowiednim kierunku, a także czy ich tempo realizacji jest zgodne z zakładanym. W związku powyższym dla części wskaźników zostaną określone oczekiwane wartości, które będą stanowić markery tempa realizacji ustaleń *Strategii 2030+*. Ocena realizacji projektów kluczowych będzie miała charakter bardziej subiektywny. Monitorowany będzie stopień realizacji przedsięwzięcia bądź zakres działań pojętych w kierunku jego realizacji. Zostaną zidentyfikowane również ryzyka oraz sformułowane rekomendacje co do dalszego procesu realizacji projektów kluczowych.

Ponadto w ramach procesu monitoringu skutków realizacji *Strategii 2030+*, w miarę pojawiających się potrzeb, wykonywane będą innego rodzaju opracowania analityczne i studialne dotyczące stanu rozwoju województwa. Ich celem powinno być wskazanie działań w zakresie dziedzin lub obszarów służących usprawnieniu polityki rozwoju.

Z punktu widzenia skutków realizacji działań ujętych w *Strategii 2030+* na elementy środowiska szczególne znaczenie mają wskaźniki o wymiarze prośrodowiskowym. Część z nich jest już ujęta w monitoringu wartości i tendencji zmian w zakresie wskaźników wskazanych w *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+*. Należą do nich:

- powierzchnia nawadnianych użytków rolnych i gruntów leśnych (ha);
- liczba obiektów małej retencji ogółem;
- odsetek energii elektrycznej wyprodukowanej w województwie ze źródeł odnawialnych;
- stosunek ilości energii elektrycznej produkowanej na terenie województwa do ilości energii elektrycznej zużywanej na terenie województwa;
- udział ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej na obszarach wiejskich;
- udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w ogólnej liczbie ludności,
- średnioroczna liczba dni z przekroczeniami poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 ($50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ dla stężenia 24-godzinnego) przypadająca przeciętnie na 1 stację pomiarową na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (z wyłączeniem stacji pomiarowych zlokalizowanych w miejscowościach uzdrowiskowych);
- średnioroczna liczba dni z przekroczeniami poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 ($50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ dla stężenia 24-godzinnego) przypadająca przeciętnie na 1 stację pomiarową na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (wskaźnik dla stacji zlokalizowanych w miejscowościach uzdrowiskowych);
- średnioroczny poziom stężenia w powietrzu pyłu PM10 przypadający przeciętnie na 1 stację pomiarową na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (poziom dopuszczalny dla stężenia średniorocznego dla pyłu PM10 wynosi $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$);
- średnioroczny poziom stężenia w powietrzu pyłu PM2,5 przypadający przeciętnie na 1 stację pomiarową na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (od 2020r. poziom dopuszczalny dla stężenia średniorocznego dla pyłu PM2,5 wynosi $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$).

Niemniej jednak realizacja celów zapisanych w *Strategii 2030+*, m.in. poprzez wymienione projekty kluczowe, będzie oddziaływać na środowisko. Oddziaływanie to, jak wykazano w przeprowadzonej analizie, będzie miało charakter pozytywny, obojętny, negatywny, jak również negatywny w znacznym stopniu. W związku z powyższym wskazuje się na potrzebę monitoringu planowanych działań, w tym projektów kluczowych, na elementy środowiska.

W tym celu, obok zaproponowanych wskaźników oceny stanu rozwoju województwa, proponuje się ich uzupełnienie o te o charakterze prośrodowiskowym, związane przede wszystkim z oceną zmiany sposobu użytkowania gruntów, zmianami jakości poszczególnych komponentów środowiska, stanem zasobów naturalnych oraz funkcjonowaniem systemu obszarów chronionych. Proponuje się następujące wskaźniki:

- udział powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych (%);
- powierzchnia użytków rolnych klas bonitacyjnych I-III przeznaczonych na cele nierolnicze (ha);
- powierzchnia gruntów leśnych wyłączonych z użytkowania leśnego (ha);
- roczne zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca (m^3);
- liczba przydomowych oczyszczalni ścieków;
- emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych – emisja zanieczyszczeń pyłowych (t/r) – wskaźnik tła;
- emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych – emisja zanieczyszczeń gazowych ogółem (t/r) – wskaźnik tła;
- emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych – zanieczyszczenia gazowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych – wskaźnik tła;

- odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów (%);
- masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca (kg).

Ze względu jednak na fakt, że za ich badanie odpowiedzialne są często inne jednostki realizujące zadania z zakresu ochrony środowiska i ochrony przyrody, konieczne będzie nawiązanie z nimi współpracy w tym zakresie. Wśród instytucji, które posiadają dane mogące służyć ocenie wpływu ustaleń *Strategii 2030+* na elementy środowiska można wymienić: Generalną Inspekcję Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych, Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska, Państwową Inspekcję Sanitarną. Szczególnie istotne informacje z punktu widzenia oceny stanu środowiska w województwie posiada Wojewódzki Inspektorat Środowiska. Publikuje on corocznie informacje i raporty o stanie środowiska oraz jakości powietrza, na podstawie których można ocenić wpływ realizacji *Strategii 2030+* na środowisko.

Wymienione w *Strategii 2030+*, jak i zaproponowane powyżej wskaźniki pozwolą na ocenę wpływu realizowanych przedsięwzięć na poszczególne elementy środowiska. Zebrane informacje wskażą na zachodzące kierunki zmian i dadzą obraz stanu rozwoju województw. Dzięki nim możliwe będzie zidentyfikowanie obszarów, w ramach których wystąpią konflikty środowiskowe. Pozwoli to na sformułowanie rekomendacji w celu wprowadzenia działań usprawniających bądź naprawczych. Takie podejście sprzyjać będzie realizacji *Strategii 2030+* zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, z poszanowaniem elementów środowiska naturalnego i ochrony jego zasobów.

Monitoring realizacji ustaleń *Strategii 2030+* będzie miał charakter coroczny. Jego efektem będzie *Raport o stanie realizacji ustaleń Strategii rozwoju województwa do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+*. W dokumencie zwrócono uwagę na zasadność rozdzielenia monitorowania wskaźników służących ocenie stanu rozwoju województwa od monitorowania stanu realizacji przedsięwzięć. Z punktu widzenia oceny oddziaływania ustaleń tego dokumentu na środowisko zaproponowane rozdzielenie uznaje się za zasadne. Pierwsza część monitoringu pozwoli na ocenę realizacji ustaleń *Strategii 2030+* z poziomu województwa, druga natomiast będzie miała charakter wtórny, gdyż jej oddziaływanie na przestrzeń województwa będzie wynikało ze stopnia realizacji projektów.